

RETEN I SVENDBORG DOM

afsagt den 13. oktober 2020

Sag BS- [REDACTED] -SVE

[REDACTED] som mandatar for
L [REDACTED]
[REDACTED]

mod

F [REDACTED]
(advokat Jacob Fenger)

Denne afgørelse er truffet af dommer Morten Lange.

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen er anlagt den 30. april 2018 og drejer sig om, hvorvidt F [REDACTED] [REDACTED] som arbejdsgiver er ansvarlig for en ulykke på arbejdspladsen, og om der er årsagssammenhæng mellem ulykken og L [REDACTED] rygskade.

Sagsøgeren, L [REDACTED], har fremsat følgende påstand:

F [REDACTED] skal til L [REDACTED] betale 533.214,64 kr. med til-læg af procesrente af 94.272,08 kr. fra den 14. juli 2017, af 103.337,58 kr. fra den 2. februar 2018, af 35.287,91 kr. fra 30. april 2018, af 247.310,49 kr. fra 8. april 2020 og af 53.006,58 kr. fra 7. september 2020.

Påstanden er opgjort sådan:

Godtgørelse for svie og smerte	75.000,00 kr.
Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste	<u>458.214,64 kr.</u>
I alt	<u>533.214,64 kr.</u>

Sagsøgte, F [REDACTED], har fremsat påstand om frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a.

Oplysningerne i sagen

Den 20. december 2016 anmeldte F [REDACTED] en arbejdsskade. Af anmeldelsen fremgår, at L [REDACTED], der havde været ansat siden 8. november 1984, havde skadet sin ryg den 16. november 2016 kl. 13.30. Hændelsen var beskrevet således:

"Skaden opstod ved håndtering af et gelænder som var ophængt i kran. Værnet skulle drejes ind på plads så medarbejderen løfter og skubber og trækker lidt samtidigt. Det giver et jag i ryggen og tager med medarbejderens egne ord helt pusten fra ham. Medarbejderen forsætter arbejdet men får mere og mere ondt og må sygemelde dagen efter."

Det fremgår, at L [REDACTED] havde til opgave at fremstille en trappe, og at opgaven blev udført på baggrund af en produktionstegning. L [REDACTED] har til brug for sagen anført anhugningsstedet, dvs. det sted han fastgjorde kranen på gelænderet, til at være i den ene ende af gelænderet, nærmere anført som et sted mellem 2/3 og 3/4 af længden.

F [REDACTED] har efter skaden fået foretaget beregninger af, hvilken vægt L [REDACTED] i givet fald har løftet, da han løftede den ene ende af gelænderet op fra gulvet. Beregningerne, der ikke er bestridt, viser, at vægten af gelænderet var ca. 105 kg, hvis L [REDACTED] havde anhugget, som han har vist på tegningen. Der er samtidig foretaget en beregning af vægten, hvis der var anhugget umiddelbart på den ene eller anden side af midten. Af beregningen fremgår, at vægten i så fald ville være ca. 15 kg.

Retslægerådet har i besvarelse af 23. december 2019 udtalt følgende:

"Spørgsmål A

Retslægerådet bedes oplyse, hvilke smerter og gener sagsøger angiver at opleve i tiden efter den påståede hændelse den 16. november 2016.

I dagene efter hændelsen den 16. november 2016 er beskrevet lændesmerter. På rygambulatoriet Sygehus Lillebælt er den 14. april 2017 (bilag 25, side 26) anført, at smerterne mellem bryst- og lændedelen af ryggen (thoracolumbalt) er gradvist aftaget, mens smerterne lavt i lænden (lavt lumbalt), i højre balle og de udstrålede smerter til bagsiden af højre ben er uændrede eller tiltaget (svinger i intensitet).

Spørgsmål B

Retslægerådet bedes desuden redegøre for de smerter og gener, som sagsøger angiver at opleve i tiden fra 20. oktober 2015 og frem til den 16. november 2016 og foretage en sammenholdelse af de angivne smerter og gener før og efter den påståede hændelse.

Det fremgår af fysioterapeutjournal (bilag 29), at sagsøger blev taget i behandling den 21. november 2015 på grund af lændesmerter med udstråling ned i højre lår gennem en måned. Den 25. februar 2016 beskrives markant bedring, og sagsøger afsluttes. Beskrivelsen af smerterne svarer til de lave lændesmerter, som er beskrevet på Sygehus Lillebælt den 14. april 2017, jævnfør besvarelsen af spørgsmål A.

Spørgsmål C

Det fremgår af journalnotaterne fra egen læge, at sagsøger først henvendte sig i anledning af den af sagen omhandlede hændelse den 8. december 2016. Retslægerådet bedes oplyse, om dette er udtryk for et sædvanligt forventeligt smerteforløb hos en person, som oplever et smæld i ryggen i forbindelse med et løft af en byrde, som af sagsøger er oplyst til ca. 300 kg. (stævning), 100 kg. (replik).

I tilknytning hertil ønskes det oplyst, om der er de fornødne akut-/strakssymptomer for en antagelse om årsagssammenhæng mellem de af skadelidte påberåbte gener og de angivne smerter.

Der er beskrevet lændesmerter opstået i relation til forløftningstilfældet den 16. november 2016. Sagsøger behandles hos kiropraktor for dette i perioden den 18. november 2016 til den 1. december 2016. Sagsøger er i 2012 behandlet hos samme kiropraktor for rygsmerter. At sagsøger vælger behandling hos kiropraktor, før han ses af egen læge, er i overensstemmelse med en praksis mange patienter vælger, hvis de tidligere har haft gavn af behandling hos kiropraktor.

Spørgsmål D

Retslægerådet bedes oplyse, om de rygsmerter og -gener, sagsøger angiver at opleve i maj 2012 og fra oktober 2015 og frem, helt eller delvist kan være forårsaget af påvirkninger fra sagsøgers hårde fysiske beskæftigelse gennem mere end 40 år som pladesmed. De belastninger, som sagsøger angiver at have været udsat for gennem hele sit arbejdsliv, er beskrevet i journalnotat af 18. maj 2017 fra Odense Universitetshospital og Svendborg Sygehus (bilag 32).

Der foreligger journalnotater fra egen læge fra den 10. januar 2012 til den 12. juli 2018. Der er ikke oplysninger her eller andetsteds om rygsmerter længere tilbage. Rygsmerterne i maj 2012 er opstået i relation til havearbejde, mens der for rygsmerterne i 2015 ikke er beskrevet forudgående episoder. Sagsøgers arbejde som smed er ikke nærmere beskrevet, og det er ikke muligt at bedømme, om de ergonomiske belastninger har været af en karakter og et omfang, der gør det plausibelt, at der har været arbejdsbetingede rygsmerter gennem årene.

Spørgsmål E

Retslægerådet bedes redegøre for, hvilke objektive fund der blev konstateret ved MR-scanningen i januar 2017 og røntgenundersøgelse i september 2017.

Hertil bedes oplyst, hvilke af disse fund der har karakter af at være forårsaget af traume, og hvilke der har karakter af iboende degenerative forandringer.

Ved MR-skanning af lændehvirvelsøjlen den 21. januar 2017 fandtes et nyopstået brud på nederste (12.) brysthvirvel, som kan være traumeudløst. Endvidere let kileform af 3. og 4. lændehvirvel samt degenerative forandringer omkring 4. og 5. lændehvirvel med let fremadglidning af 4. lændehvirvel (anterolistese).

Retslægerådet har ikke fået forelagt nogen røntgenundersøgelser fra september 2017.

Spørgsmål F

Retslægerådet bedes oplyse, om de degenerative forandringer, der er påvist ved MR-scanningen i januar 2017 og røntgenundersøgelse i september 2017, helt eller delvist kan være årsag til de smerter og gener, sagsøger a giver at opleve, jf. spørgsmål A.

De degenerative forandringer kan være årsag til de lave lændesmerter med udstråling til højre ben.

Spørgsmål G

Retslægerådet bedes oplyse, om sagsøger på grund af de påviste degenerative forandringer sandsynligt ville have oplevet de angivne lændesmerter, selvom de påståede hændelse den 16. november 2016 ikke var indtruffet. Retslægerådet bedes ved besvarelsen anvende skalaen: meget sandsynligt, sandsynligt, mindre sandsynligt.

Spørgsmålet er hypotetisk og lader sig i det konkrete tilfælde ikke besvare.

Spørgsmål H

Retslægerådet bedes oplyse, om rygsmerter som sagsøger angiver at opleve er almindeligt forekommende i den danske voksne befolkning og om forekomsten stiger med alderen.

Rygsmerter af karakteren som hos sagsøger forekommer hos en væsentlig del af befolkningen set i et livstidsperspektiv.

Spørgsmål I

Retslægerådet bedes oplyse, om sagen i øvrigt giver Retslægerådet anledning til bemærkninger.

Nej.

Spørgsmål 1

I tilknytning til besvarelsen af sagsøgtets spørgsmål C anmodes Retslægerådet om at meddele hvilken vægt Retslægerådet har tillagt det forhold, at sagsøger de 18. november 2016,

det vil sige to dage efter hændelsen og dernæst henholdsvis 21. november, 24. november og 1. december 2016 modtog behandlinger hos kiropraktor? (Bilag 20) Opmærksomheden henledes på kiropraktorens journal no-tat fra 18. november 2016, hvor sagsøgers beskrivelse af arbejdsulykken to dage tidligere fremgår.

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål C.

Spørgsmål 2

I tilslutning til spørgsmål E a modes Retslægerådet om at meddele, om de fund, der blev konstateret ved MR-skanningen i januar 2017 og røntgenundersøgelse i september 2017, uanset om disse måtte være forårsaget af traumet den 16. november 2016 eller iboende degenerative forandringer, er blevet symptomgivende og dermed har udløst en smertetilstand den 16. november 2016.

Det påviste knoglebrud i nederste brysthvirvel er formentlig udløst af traumet den 16. november 2016 og har udløst akutte smerter. Som medvirkende/disponerende årsag til knoglebruddet er et nedsat kalkindhold i knoglerne (osteopeni), som blev påvist den 8. december 2017.

I forbindelse med traumet fik sagsøger også opblussen af de lave lændesmerter, som tilskrives de degenerative forandringer. Disse forandringer er ikke udløst af løftetraumet, og sagsøger har tidligere haft lignende symptomer.

Spørgsmål 3

Såfremt Retslægerådet måtte mene, at de eventuelle konstaterede degenerative forandringer hos sagsøger helt eller delvist kan være årsag til de smerter og gener, som sagsøger har, anmodes Retslægerådet om samtidig at oplyse, om traumet den 16. november 2016 må antages at have været udløse de årsag til de smerter og gener, som sagsøger har i perioden efter 16. november 2016.

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 2.

Spørgsmål 4

Såfremt spørgsmål G besvares helt eller delvist bekræftende, anmodes Retslægerådet om at oplyse, hvornår sagsøger uden hændelsen den 16. november 2016 sandsynligt ville have oplevet lændesmerter.

Spørgsmålet bortfalder.

Spørgsmål J

Af journalnotat af 15. september 2017 fremgår, at sagsøger er faldet og landet på maven, og den 18. september 2017 gennemføres røntgen af columna lumbalis og columna thoracalis som følge af mistanke om nyt sammenfald (der henvises til det seneste fremsendte

billeddiagnostiske materiale side 4). Retslægerådet bedes oplyse, om de af sagsøger angivne gener kan have en sammenhæng med et sådant traume.

Gener er ikke umiddelbart et begreb, der har en klar og specifik lægefaglig definition, hvorfor spørgsmålet potentielt ikke lader sig besvare. Retslægerådet har ikke modtaget billedmateriale til vurdering fra den 18. september 2017.

Spørgsmål K

Retslægerådet bedes redegøre for, hvilken betydning det har haft for Retslægerådets besvarelse af spørgsmål 2, at der ved MR-scanningen den 16. oktober 2017 konstateredes nye sammenfald i L1 sammenlignet med MR-scanningen den 21. januar 2017.

Ingen. Det påviste lette sammenfald i L1 på MR-skanningen den 16. oktober 2017 finder Retslægerådet er uændret fra fundet på røntgenundersøgelsen den 22. februar 2017.

Sagsøger finder anledning til følgende supplerende spørgsmål:

Spørgsmål 5

I forbindelse med besvarelsen af spørgsmål J bedes Retslægerådet nøje angive, hvilket faktum Retslægerådet har lagt til grund i forhold til det beskrevne fald på maven.

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål J.

Spørgsmål 6

Anser Retslægerådet det for overvejende sandsynligt, at sammenfaldet i L1 konstateret den 16. oktober 2017 ville være indtruffet på samme tid og med samme intensitet, såfremt ulykken den 16. november 2016 ikke havde fundet sted?

Spørgsmålet er hypotetisk og lader sig i det konkrete tilfælde ikke besvare.

Af L [REDACTED]s lægejournal fremgår, at han forud for ulykken den 16. november 2016 havde klaget over rygsmerter, og at han havde konsulteret sin læge herom den 20. oktober 2015 og blev henvist til en fysioterapeut. Den 25. februar 2016 blev forløbet hos fysioterapeuten afsluttet, fordi L [REDACTED] følte sig symptomfri.

Den 17. august 2016 havde han igen konsulteret lægen vedrørende rygsmerter, hvilket også var tilfældet den 13. december 2016 ca. én måned efter ulykken. Af efterfølgende MR-scanning fremgår, at der blandt andet var en frisk fraktur på th12 og samtidig degenerative forandringer.

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af L [REDACTED], A [REDACTED] og [REDACTED].

L [redacted] har forklaret, at han i 70'erne blev uddannet klejnsmed og var ansat hos F [redacted] fra 1984 til 2016. Hans arbejde bestod i at fremstille trapper. Hans speciale var runde trapper, men han har fremstillet alle slags trapper, altaner og gelændere i jern. Han har lavet rigtig mange spindeltrapper, måske tusinder.

Han fik tegningen udleveret, inden han skulle lave trappen. Trappen var ca. 3 meter høj, og gelænderet var lidt over 1 meter højt og mere end 5 meter langt. De lavede arbejdet på lange borde. De havde en stor tegning og lavede gelænderet i fuld størrelse. Trappen blev placeret op ad en væg, så den passede, som den skulle være, og han kunne sætte gelænderet på.

De stod i en stor hal og arbejdede ved forskellige arbejdsstationer. Der var 20 forskellige arbejdsstationer og hver station havde sit eget arbejdsbord. I den ene side af hallen var der to om samme kran, mens der i den anden side var kraner på en bjælke i loftet. Der havde de hver sin.

Han kunne ikke lave trappen på sin sædvanlige plads. Den var for stor. Gelænderet lavede han på sin egen plads. Han kunne ikke løfte gelænderet med den kran, der var ved hans plads. Han havde én på en skinne, men han skulle bruge en svingkran. Hans kran kunne løfte 500 kg, men den kunne ikke svinge. Svingkranen blev betjent med to knapper – op og ned – og så en snor til at svinge kranen med.

Det var den tungeste og største trappe, han nogensinde have lavet. Han havde lavet lige trapper før, men materialet her var tungere. Det var noget meget tungt jern. Hvis gelænderet var lavet i rør, ville det have været lettere, men kun den ønskede det i solidt jern.

De begyndte de sidste år forud for ulykken at lave flere lige trapper til parcelhuse mv. fremfor de runde trapper, de havde lavet tidligere. Trapperne var typisk ca. 3 meter, altså det halve af den i sagen.

Han har sat krydset på den tegning, der er fremlagt i sagen, der, hvor han anhuggede. Det betyder, at han fæstnede kranen på det sted. Han anhuggede det sted, fordi gelænderet så ville hænge i samme vinkel som trappen, der stod op ad væggen. Hvis han havde anhugget i midten, så ville gelænderet hænge lige og ville skulle trykkes ned for at passe med trappen. Det var samme procedure med de mindre trapper. Det kom af sig selv, at han skulle anhugge der. Det havde ingen fortalt ham. Det regnede han selv ud, ligesom han altid havde gjort. Der var plads til at køre gelænderet højere op, men så skulle han have presset det ned for at få det til at passe. Hvis gelænderet står på jorden, så har det stadig betydning, hvor anhugningsstedet er. Så det får den rette vinkel.

Han svejsede nogle rør på, som skulle støtte gelænderet, så han kunne svejse det på trappen. Han kunne ikke få det kørt helt på plads med kranen. Det var ikke vanskeligt at løfte gelænderet op, sætte stroppen om og koble det til kranen, men han måtte løfte det manuelt op på plads og løftede den nederste del op. Det var sådan, han fik ødelagt ryggen. Han kunne mærke det med det samme. Det skulle bare lige ind på plads, så han løftede det ind for nedenu. Hvis gelænderet løftes helt op over trappen, så har man ikke samme styring. Det er nødvendigt, at det støtter på jorden. Han løftede det ikke op fra jorden med kranen. Sådan gjorde de ikke. Der var ingen, der havde sagt, at de skulle gøre det sådan.

Han har gjort det på samme måde med de mindre trapper. Det er umuligt at bruge kranen til at hænge gelænderet, hvor det skal være. Hvis han havde haft to kraner, så havde det hjulpet. Svingkranen står på en søjle og svinger. Der er ikke motor på kranen, den skal styres med håndkraft. Han anhuggede det ovre ved trappen. Gelænderet blev transporteret derover med en palleløfter. Med kranen løftes det over og køres over til trappen.

Han kender ikke til de beregninger af vægten, som F [REDACTED] har udarbejdet under sagen. Det var ikke nogen, han fik i forbindelse med fremstillingen af trappen. Han ved ikke, hvordan man laver de beregninger. Han havde ikke fået at vide, at han skulle anhugge tættere på midten. De havde ikke talt om, hvorvidt belastningen ville være større eller mindre afhængig af anhugningsstedet.

Han har aldrig modtaget en instruks om løfteteknik eller været på kursus heri. Han har ikke hørt, hvor meget han måtte løfte. Han vil tro, at han måtte løfte 25 kg. Han var godt klar over, at trappen var tung, men han vidste ikke, hvad den vejede. Det var ikke oplyst, at gelænderet vejede 350 kg, men han var klar over, at det var for tungt til at løfte det selv.

Der var en værkfører på arbejdspladsen, men værkføreren kommenterede kun på hans arbejde, hvis det ikke gik hurtigt nok. Værkføreren har aldrig sagt noget om, at der var noget, han ikke måtte løfte.

Da han løftede gelænderet på plads, stod han for enden af gelænderet. Han stod tæt på det og havde det mod kroppen. Det var en sidelæns bevægelse, fordi han skulle have det ind på plads ved trappen. Han mærkede smerterne, men han blev på arbejde, indtil han havde fri ved 15-tiden. Han sygemeldte sig dagen efter og gik til kiropraktor. Han arbejdede på fuld tid på ulykkestidspunkt og var ikke på skånevilkår, selv om han tidligere havde haft ondt i ryggen.

Det føltes som et smæld i ryggen, da ulykken skete. Der var stor forskel på smerterne før og efter. Han har konstant smerter nu. Det er ikke blevet bedre i perioder. Smerterne ned til benene er forsvundet efter operationen. Før ulykken var han fuldt arbejdsdygtig og havde ikke konstante smerter. Efter ulykken kunne han ikke genoptage det arbejde med sine rygsmerter. Man skal kunne løfte noget i den branche. De havde kraner, men skulle alligevel lave manuelle løft.

Da han senere faldt over en hundeskål, gjorde det ikke forskel på hans rygsmerter. De var de samme, som de havde været efter ulykken. Hans knogleskørhed har ikke haft betydning, da han er behandlet for det. Han fik sprøjtet væske i armene og blev derved helbredt.

Han havde lidt ondt i knæene på arbejdet før ulykken, men han kunne godt passe sit arbejde. Han lå på knæ under arbejdet til tider. Det var hårdt arbejde. Han havde ikke overvejet at stoppe. Han har stadig ondt i sine knæ, og det er måske lidt værre efter ulykken.

Han har fået konstateret slidgigt i skulderen og smerterne er kommet til efter ulykken. Han havde ingen problemer med den før ulykken. Han kan godt mærke, at den er slidt op. Han har brugt den meget på arbejde. Skulderen bruges meget til at lave runde trapper, men ryggen er den primære grund til, at han ikke kan arbejde som smed.

Han har nu et deltidsarbejde, hvor han står i baren og serverer i en bowlinghal. Han kører service og bestik på rullevoغن ud til opvaskemaskinen. Der er skånehensyn. Han arbejder 10 timer om ugen. Det blev sat ned, fordi han ikke kunne klare 12 timer.

A [REDACTED] har forklaret, at han er uddannet produktionsteknolog fra 1992 og forinden var maskinarbejder og smed. Han har været i F [REDACTED] [REDACTED] i 27-28 år. Han blev ansat som projektleder, da han startede i firmaet. Han lavede produktionstegninger og har lavet dem i sagen. Han blev ejer i 2007. Firmaet producerer mange ting i jern. Halvdelen af deres produktion er nok trapper, men de laver også mange altaner og producerer både til private og til store byggepladser. Der var 30 medarbejdere i 2016, og der er 40 i dag. De har lavet det samme alle årene.

Produktionshallen er vel 20x50 meter. Den er på 3.400 kvm. Det er en stor hal, og de har også en mindre hal til pladeforarbejdning. Hallen var indrettet som den er nu, dog er der én yderligere kran nu. De har 13 kraner i alt. Den nye kran var et ønske fra arbejderne, fordi der ellers var ventetid. I den lille hal laves delene, der transporteres over i den store hal, hvor de samles og laves til trapper

mv. De har delt halen op, så de tunge ting udføres ved portalkran. De har aldrig brugt to kraner til materialer under 500 kg.

L[redacted] procedure med at stå ved bordet og sætte dele sammen og køre over til monteringen er sædvanlig. Et Gelænder på 6 meter er ikke unormalt, men dette gelænder var lavet af kraftigt stål og var derfor særlig tungt. Det er ikke unormalt, at de har så tunge produktioner, men det er ikke det mest almindelige. Deres standard produktioner vejer ca. det halve.

De arbejder med tunge materialer, og det kan ikke lade sig gøre at løfte på det manuelt. Det er alt for tungt. De bruger næsten kraner til alt. Han har ikke set nogen lave manuelle løft. Et gelænder løftes ved, at det fæstnes og løftes op med kranen.

Gelænderet skal anhugges lige omkring midten, så det ikke hænger skævt og drejer. Men det skal tippe en smule, så det hænger lidt i den rette vinkel. Hvis man anhugger for langt fra midten, såsom $2/3$, så får man for meget vægt på den ene side, og gelænderet vil rejse sig helt op. Det bliver derved alt for tungt og svært at håndtere. Der er ikke noget præcist sted, der er det rigtige anhugningssted. Det er en vurdering af gelænderet i den konkrete situation. Man får hjælp af tyngdekraften, hvis man anhugger en smule skævt.

Det var muligt at hejse gelænderet op, så det var løftet fri fra gulvet og kunne monteres på trappen. Et gelænder løftes normalt på plads ved brug af kranen. Han har ikke set nogen løfte det manuelt. De har alle former for hjælpemidler til det.

Han er i produktionen ca. hver 14. dag. Han har aldrig selv lavet trapper, men er han har været i produktionen i mange år og ved godt, hvordan trapperne laves. Han har en produktionschef, der ser til den daglige drift. Produktionschefen har et kontor med udsigt udover hallen. Produktionschefen har ikke nævnt, at folkene løfter manuelt. Han kan ikke huske, at de nogensinde skulle have haft sager med skader, der skyldtes løft, men der skal nok være nogen, der har haft lidt ondt i ryggen som følge af en almindelig arbejdsdag. Arbejdstilsynet kommet jævnligt på besøg og har ikke haft noget at bemærke.

Han har indsat ekstra kran kapacitet, og ingen af hans konkurrenter har lige så god dækning med kraner. Han har aldrig fået klager fra folkene over, at de ikke havde nok løftegrej mv.

Beregningerne over, hvordan vægten fordeles afhængig af anhugningsstedet, er foretaget af en ekstern ingeniør. Han kunne godt selv have lavet dem. Hvis man vil finde ud af, hvor vægten ville være 50 kg, så kunne man lave et regnestykke. Til det har man brug for de beregninger, der foreligger.

B■■■■ har forklaret, at han er uddannet klejnsmed og har været hos F■■■■ siden 1990. Han er stadig ansat. Han laver trapper og gelændere. Han og L■■■■ lavede de første mange år primært spindeltrapper, men derefter lavede de flere lige trapper og altaner.

Hans arbejdsstation var lige over for L■■■■ på ulykkestidspunktet. L■■■■ var ikke på sin sædvanlige plads, fordi trappen var for stor til det. L■■■■ havde fået en produktionstegning udleveret. Det er helt sædvanligt med produktionstegninger. Dem får de stadigvæk. Han så, at L■■■■ ikke kunne rette sig op igen efter løftet, og L■■■■ fortalte, at det gav et smæld i ryggen, og at han havde ondt i ryggen.

Det anhugningssted, der er anført på tegningen, ville han også have valgt. Det er normal procedure. Så kan man rejse trappen i den vinkel, der passer til trappen. Hvis man anhugger tættere på midten, så vil gelænderet hænge mere lige. Man anhugger så højt, at det følger trappen. De kan risikere at skulle trykke gelænderet ned, hvis det hænger for lige.

Hvis L■■■■ havde anhugget lidt til venstre for midten, så ville gelænderet ikke være kommet til at stå på gulvet, som de gerne vil. De vil gerne have det stående ved trappen i den vinkel, som det skal monteres. Hvis det skal monteres på siden af trappen, så skal man løfte det lidt op fra gulvet. Man kan godt anhugge omkring midten og blive ved med at løfte det med kranen, men så skal man holde fast i bunden.

De rammer ikke helt rigtig hver gang med anhugningen. Nogle gange må de lægge gelænderet ned og flytte stroppen, hvis de har ramt et forkert anhugningssted. De får ikke at vide, hvor de skal anhugge eller hvad gelænderet vejer, men der er stor vægtforskel alt afhængig af anhugningssted.

Det var et tungt gelænder. Han har ikke før set den slags beregninger af vægten afhængig af anhugningsstedet, som er lavet i denne sag. De kunne måske få dem, hvis de spurgte. Det har han aldrig gjort. Han ved ikke, hvordan man beregner det.

Han kan ikke sige, om han ville have anhugget præcis det samme sted, som L■■■■ gjorde. Han ville mene, at man måske skulle have haft fat lidt højere oppe, hvis det skulle passe med trappen, men han kan ikke sige det ud fra tegningerne alene.

Gelænderet kan ikke placeres med svingkranen alene. Det skal lige passes lidt til. Han har mange gange stået manuelt og lirket det på plads. Det kan ikke undgås. Gelænderet bæres i en kran og kan løftes på plads med et koben. De kunne måske godt bruge en lille mobilkran til det, men det har de ikke ved hån-

den, og det bruger de ikke. Med en palleløfter ville man ikke kunne komme tæt nok på.

Har nok engang fået noget at vide om løfteteknik og den slags, men de mærker selv efter, hvor deres begrænsninger er. De må, hvis det skal være rigtigt, ikke løfte ret meget. De har nok fået det at vide engang. Men de ved det selv. Hvis det er for tungt, så løfter de det ikke.

Han synes ikke, der mangler løftegrej i virksomheden. De kan godt finde på at bruge et koben eller et rør eller lignende som løftestang. De ting har de typisk på værktøjsvognen. Han har ikke hørt om andre, der har fået løfteskader ved at løfte i bunden af gelænderet i sine 30 år i branchen.

Parternes synspunkter

L [REDACTED] har i sit påstandsdokument anført:

"...

Til støtte for den nedlagte påstand gøres det gældende,

at sagsøgtes ansvar er et arbejdsgiveransvar, der skal vurderes på baggrund af en skærpet culpanorm,

at sagsøgte som arbejdsgiver blandt andet har tilsidesat arbejdsmiljølovens §§ 15, 16, 17, 38 og 45 ved ikke at have sikret, at arbejdet var planlagt, tilrettelagt og udført sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt,

ved ikke at have givet fornøden instruktion,

ved ikke at have ført fornødent effektivt tilsyn, og

ved ikke at have sørget for, at der var de fornødne tekniske hjælpemidler til rådighed for udførelse af løfteopgaven af et 300 kg tungt emne,

at sagsøgte dermed har handlet ansvarspådragende overfor sagsøger,

at der er den fornødne årsagssammenhæng mellem sagsøgers ulykke og den efterfølgende sygeperiode, og

at sagsøgte på den baggrund er forpligtet til at betale sagsøger erstatning i overensstemmelse med den af sagsøger nedlagte foreløbige påstand.

...

JUS

Ansvar

Det er sagsøgers opfattelse, at sagsøgte som arbejdsgiver har en særlig pligt til at sørge for, at de ansatte kan udføre arbejdet sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Det gøres gældende, at sagsøgte ikke har levet op til denne pligt, da arbejdet med at påmontere gelændere ikke er blevet planlagt og tilrettelagt sikkerhedsmæssigt forsvarligt, og da sagsøger ikke i rimeligt omfang er blevet instrueret i opgavens udførelse, og da han ikke har haft tilstrækkelige hjælpemidler til rådighed for opgaven.

Det er sagsøgte, der som arbejdsgiver skal sørge for at planlægge og tilrettelægge arbejdet sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Dette gælder også selvom den ansatte er en erfaren medarbejder.

Arbejdet med at påsætte gelænderet på smedejernstrapperne foregik således, at de ansatte anhuggede gelænderet på et punkt, der var et sted mellem midten af gelænderet og gelænderets top. Den pågældende dag havde sagsøger anhugget gelænderet ca. $\frac{1}{4}$ fra gelænderets top og ført gelænderet med kranen hen til trappen. Bunden af gelænderet støttede mod værkstedets gulv. Anhugningsstedet medførte, at gelænderet vejede 100 kg i bunden. Da sagsøger foretog finjusteringen af gelænderet manuelt, løftede han en vægt på 100 kg. Dette er klart i strid med de anbefalede løftemængder i At-vejledning D. 3.1 — 1 fra 2005 om løft, træk og skub. Heraf fremgår det, at den maksimale tilladte løftemængde ved løft tæt på kroppen er 50 kg. Det pågældende løft overskrider således den maksimale tilladte løftemængde med 100%.

Det er sagsøgers opfattelse, at arbejdet kunne være tilrettelagt på en måde, så det ikke var nødvendigt at løfte så tunge genstande. Sagsøger er imidlertid ikke blevet instrueret i, hvorledes gelændere kunne anhugges, så tunge løft kunne undgås. Der var desuden ikke hjælpemidler til rådighed til at undgå tunge løft, f.eks. en yderligere kran, der kunne bistå med at skubbe den nederste ende af gelænderet på plads.

Da sagsøgte således ikke har sørget for, at sagsøger kunne udføre sit arbejde sikkerhedsmæssigt forsvarligt, bærer sagsøgte ansvaret for sagsøgers ulykke.

Årsagssammenhæng

Det gøres gældende, at der er årsagssammenhæng mellem ulykken samt sagsøgers ryggener og efterfølgende sygeforløb.

Før ulykken arbejdede sagsøger på helt normale vilkår uden væsentlige sygemeldinger. Ved løftet pådrog sagsøger sig straks stærke smerter i ryggen. Dagen efter ulykken sygemeldte sagsøger sig som følge af rygsmerter. Det er ikke efterfølgende lykkedes sagsøger at genoptage arbejdet på normale vilkår. Sagsøger arbejder nu i et fleksjob 12 timer ugentligt med en effektivitetsprocent på 75%.

Det fremgår af sagens lægelige bilag, at sagsøger tidligere har lidt af periodevis lændesmerter. Det fremgår således, at sagsøger i maj 2012 fik lændesmerter efter løft af en havetraktor. Dette medførte 3 behandlinger ved fysioterapeut (bilag 27).

Det fremgår ligeledes, at sagsøger i november 2015 fik ondt i lænderyggen (bilag 29). Det fremgår af journalnotat fra 3. februar 2016, at symptomerne lindres, når han ikke er på arbejde. Det fremgår af journalnotat af 25. februar 2016, at sagsøger føler sig symptomfri, og at han afsluttes.

Sagsøger har ikke i forbindelse med disse lændesmerter været sygemeldt fra arbejdet. Lændesmerterne er før ulykken gået væk efter en kortere periode.

Efter ulykken fik sagsøger konstateret et brud i brystryggen ved th12. Retslægerådet skriver i besvarelsen til spørgsmål 2 herom: Det påviste knoglebrud i nederste brysthvirvel er formentlig udløst af traumet den 16. november 2016 og har udløst akutte smerter. Det på den baggrund sagsøgers opfattelse, at det er dokumenteret, at bruddet i brystryggen er opstået ved ulykken.

Ud over smerter i brystryggen får sagsøger også ondt i lænderyggen. Det fremgår af journal fra sagsøgers fysioterapeut, at sagsøger den 18. november 2016 konsulterer fysioterapeuten og oplyser, at han tog for hårdt ved på arbejde i onsdags, da han løftede et jerngelænder, og så gav lænden et smæld, og der kom akutte smerter (bilag 27).

Retslægerådet udtaler om lænderygsmerterne i besvarelsen til spørgsmål 2. "I forbindelse med traumet fik sagsøger også opblussen af de lave lændesmerter, som tilskrives de degenerative forandringer. Disse forandringer er ikke udløst af løftettraumet, og sagsøger har tidligere haft lignende symptomer".

Sagsøger gør gældende, at dette skal forstås således, at ulykken også har medført en forøgelse af sagsøgers lændesmerter. Sagsøgers slidgigt i lænderyggen er ikke en følge af ulykken. Slidgigten var dog ikke symptomgivende på tidspunktet for ulykken, men er blevet det efter.

Retslægerådet anfører i besvarelsen til spørgsmål B, at beskrivelsen af sagsøgers smerter den 21. november 2015 (bilag 29) svarer til de lave lændesmerter, som er beskrevet på Sygehus Lillebælt den 14. april 2017.

Uanset, at sagsøgers lændesmerter den 21. november 2015 før ulykken svarer til beskrivelsen af lændesmerterne efter ulykken, er der dog den forskel, at lændesmerterne efter ulykken bliver kroniske.

Før ulykken er sagsøgers lændesmerter forsvundet efter en kortere periode med behandling hos fysioterapeut. Efter ulykken forsvinder lændesmerterne dog ikke. Smerterne fortsætter, og Sagsøger gennemgår på baggrund heraf en operation af lænden den 22. maj 2017 (bilag 25, s. 22). Operationen har en gavnlig effekt på de udstrålende bensmerter, men hjælper desværre ikke på lændesmerterne.

Det er på den baggrund sagsøgers opfattelse, at sagsøger også ved ulykken har pådraget sig en forværring af de forudbestående lænderygssmerter. Dette støttes også af erklæring fra speciallæge i neurologi, Ioannis Tsiropoulos (bilag 33), der i konklusionen til sin erklæring anfører: "Der foreligger oplysninger om degenerativ rygsygdom i flere år før ulykkestilfældet og udiagnosticeret osteoporose. På denne baggrund har det aktuelle ulykkestilfælde højst sandsynligt forårsaget fraktur af Th12 hvirvlen og muligvis også forværret anterolistesen L4/L5. Der er meget god overensstemmelse mellem skademekanismen, skadelidtes klager og fund ved de forskellige undersøgelser."

Sagsøger har før ulykken lidt af knæ smerter. Sagsøger har dog på trods af knæ smerterne kunnet udføre sit arbejde for sagsøgte på helt normale vilkår, og det må herefter lægges til grund, at sagsøger før ulykken havde fuld erhvervsevne. Dette støttes af AES afgørelse af 29. — (bilag 11), hvoraf det fremgår, at sagsøger ikke er berettiget til erstatning for tab af erhvervsevne som følge af knægenerne, da han arbejdede på normale vilkår frem til arbejdsulykken den 16. november 2016.

Det følger af retspraksis, at det er tilstrækkeligt for at statuere årsagssammenhæng mellem en ulykke og et sygeforløb, at arbejdsskaden har været den udløsende faktor for sygeforløbet, og at ulykken har været medvirkende årsag til sygeforløbet jf. bl.a. U 2012.1838 H. Det udelukker således ikke årsagssammenhæng mellem en ulykke og et efterfølgende sygefor-

løb, at den skadelidte tidligere har haft rygsmerter, hvis disse rygsmerter ikke har medført uarbejdsdygtighed. Det udelukker heller ikke årsags-sammenhæng, at den skadelidte sideløbende med følgerne efter ulykken lider af andre lidelser, såfremt disse før ulykken heller ikke har medført uarbejdsdygtighed.

Det er sagsøgers opfattelse, at ulykken er årsagen til, at sagsøger bliver sygemeldt. Det er ligeledes sagsøgers opfattelse, at ulykken er den væsentligste årsag til sagsøgers lange sygeperiode og efterfølgende tilkendelse af fleksjob. (bilag 37)

Uanset at sagsøger også har smerter, der skyldes andre forhold end ulykken, er det derfor sagsøgers opfattelse, at sagsøger er berettiget til erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og godtgørelse for svie og smerte i sygeperioden og frem til der bliver truffet en endelig afgørelse vedrørende sagsøgers erhvervsevnetab. Kravet er foreløbigt opgjort i påstanden frem til den 31. august 2020.

Det er herudover sagsøgers opfattelse, at sagsøger har pådraget sig et erhvervsevnetab som følge af ulykken. Dette kan dog ikke opgøres endeligt på nuværende tidspunkt."

F [REDACTED] har i sit påstandsdokument anført:

"2. Anbringender

Til støtte for den nedlagte påstand henvises til argumentationen i skriftvekslingen, der kan sammenfattes i følgende:

Det bestrides, at en hændelse den 16. november 2016 kan henføres til fejl eller forsømmelser begået af sagsøgte eller af nogen for hvem sagsøgte hæfter (2.1), og at en sådan hændelse skulle have medført de rygsmerter, sagsøger har indtalt til støtte for sit erstatningskrav (2.2).

2.1 Ad ansvar

Det gøres gældende, at sagsøger ikke har løftet bevisbyrden for, at en hændelse den 16. november 2016 kan henføres til fejl eller forsømmelser foretaget af sagsøgte, eller nogen for hvem sagsøgte hæfter.

Det gøres gældende, at sagsøgers ændrede forklaring om anhugningsstedet (stævningens side 2 sammenholdt med bilag 23) bør tillægges bevismæssig skadevirkning for sagsøger. Den ændrede forklaring ses alene at

være båret af et ønske om, at forøge byrden mest muligt for derved at skærpe ansvarsvurderingen.

Det bestrides, at arbejdsstedet har været uforsvarligt indrettet, idet arbejdsstedet var udstyret med en kran med en løftekapacitet på 500 kg. Opgaven kunne ved hjælp af kranen løses på en måde, som ikke indebar en sikkerhedsmæssig risiko for sagsøger. Korrekt brug af kranen medfører, at den fysiske belastning ved det manuelle løft er minimal.

Sagsøgte har desuden ikke modtaget klager fra sagsøger eller andre ansatte i virksomheden i relation til den konkrete arbejdsproces med løft af trappeværn med den pågældende kran.

Hertil kommer, at Arbejdstilsynet på intet tidspunkt har påtalt, at arbejdsstedet skulle være uforsvarligt indrettet, ligesom det bemærkes, at arbejdsprocessen svarer til den arbejdsproces, som øvrige producenter benytter sig af.

Det beror således på sagsøgers valg – og ikke manglende muligheder eller utilstrækkelig instruktion – at arbejdsopgaven blev løst på en måde, som indebar en risiko for personskade.

Det kan lægges til grund som ubestridt, at sagsøger – som på skadestidspunktet havde været ansat hos sagsøgte i næsten 32 år, jf. bilag 1 – kan betragtes som en erfaren medarbejder, der har udført den pågældende løfteopgave et betydeligt antal gange. Det gøres således gældende, at sagsøger kunne udføre den pågældende arbejdsopgave uden særskilt instruktion eller tilsynsførelse fra sagsøgtes side, hvilket understøttes af Højesterets dom af 17/4 2020 (UfR 2012.2322/2 H) med sammenlignelige forhold.

Arbejdet var planlagt og tilrettelagt sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, og sagsøgte havde ikke anledning til at tro, at en erfaren medarbejder som sagsøger udførte opgaven på en uhensigtsmæssig og måde i strid med de givne instrukser.

Det bestrides derfor også, at sagsøgte ved at opstille en yderligere kran, skulle have erkendt, det var usikkert at udføre at arbejdsopgaven med alene en kran. Kran nr. 2 blev udelukkende opsat af driftsmæssige hensyn. Hertil kommer, at anvendelse af to kraner til at løfte samme byrde kræver iagttagelse af særlige forholdsregler, jf. Arbejdstilsynets vejledning om Krancertifikater, jf. bilag B.

2.1.2. Ad egen skyld

Sagsøgers tilskadekomst som følge af arbejdsprocessen den 16. november 2016 kan helt eller delvist henføres til sagsøgers egen uagtsomme adfærd.

Dette støttes på, at sagsøger efter sin egen forklaring (nr. 2) har anhugget gelænderet langt over midten. Der må her ligeledes lægges vægt på sagsøgers burde-viden og erfaring med netop denne type opgave.

Den udviste egen skyld bør således inddrages i ansvarsvurderingen og medføre, at der ikke statueres et erstatningsansvar for sagsøgte, subsidiært at et eventuelt ansvar skal bortfalde eller nedsættes i betydeligt omfang som følge af den udviste egen skyld.

2.2 Ad årsagssammenhæng

Det bestrides, at sagsøger med Retslægerådets besvarelse har løftet bevisbyrden for, at der skulle være årsagssammenhæng mellem en hændelse den 16. november 2016 og de gener, som påberåbes til støtte for det indtalte krav.

Det gøres med støtte i besvarelsen af spørgsmål E og 2 gældende, at alene det konstaterede brud på Th12 kan henføres til et traume, mens de degenerative forandringer på L4 og L5 er uden tilknytning til et traume.

Det fremgår utvetydigt af Retslægerådets besvarelse af spørgsmål B og 2, at sagsøgers lave lændesmerter må tilskrives degenerative forandringer, som hverken er udløst af eller blevet symptomgivende som følge af traumet.

Sammenholdt med, at sagsøgers længevarende gener netop har karakter af lave lændesmerter (spørgsmål A), som ifølge Retslægerådet kan tilskrives de degenerative forandringer på L4 og L5 og ikke et muligt traumelateret brud på Th12, må det lægges til grund, at der i hvert fald ikke er årsagssammenhæng mellem en hændelse den 16. november 2016 og sagsøgers længevarende gener.

På baggrund af journalen fra Sygehus Lillebælt, Medicinsk Rygambulatorium af 18. april 2017 (bilag 25, side 26) gøres det gældende, at sagsøger senest på dette tidspunkt ikke længere havde gener efter et brud på Th12. Under disse omstændigheder gøres det gældende, at sagsøger ikke har løftet beviset for, at en sygeperiode udover 18. april 2017, kan henføres til en hændelse den 16. november 2016.

Subsidiært bestrides det på den baggrund, at der er årsagssammenhæng mellem en hændelse den 16. november 2016 og de gener, som sagsøger angiver at opleve i tiden efter den 18. april 2017.

Sagsøgers uarbejdsdygtighed efter dette tidspunkt må i det hele tilskrives konkurrerende forhold, herunder degenerative forandringer på 4. og 5. lændehvirvel, artrose i skulderen og slidgigt i knæene.

I relation til de rygsmærter, som sagsøger angiver at opleve i tiden efter 18. april 2017, gøres det gældende, at disse er iboende og uden tilknytning til en hændelse den 16. november 2016, idet det hertil bemærkes, at denne type af rygsmærter er almindeligt forekommende i befolkningen, jf. Retslægerådets besvarelse af spørgsmål H, ligesom sagsøger har beskrevet lignende rygsmærter et år før den af sagen omhandlede episode, jf. besvarelse af spørgsmål B.

Hertil kommer, at sagsøger er diagnosticeret med knogleskørhed.

Det gøres gældende, at det med ovenstående lægelige materiale er dokumenteret, at de smerter og gener, som sagsøger indtaler til støtte for sit erstatningskrav, ikke afviger fra de smerter og gener i lænderyggen med udstråling til underekstremiteterne, som sagsøger har oplevet forud for 16. november 2016.

Det gøres således gældende, at der med Retslægerådets besvarelse er tilstrækkeligt sikkert grundlag for at tilsidesætte vurderingen i arbejdsskadesagen, hvorefter kun 1/3 af sagsøgers rygggener blev fradraget som følge af forudbestående rygsmærter og knogleskørhed. Retslægerådets besvarelse kan tages til indtægt for, at samtlige – subsidiært langt størstedelen af – de gener, sagsøger oplever efter den 18. april 2017, skyldes degenerative forandringer uden tilknytning til et traume den 26. november 2016. Det bemærkes, at Retslægerådets udtalelse ikke var en del af grundlaget for vurderingen i arbejdsskadesagen.

3. Ad størrelsen af det indbetalte krav

Sagsøgte har ikke beregningstekniske indsigelser mod kravets opgørelse.

Det gøres på baggrund af Retslægerådets besvarelse allerede nu gældende, at et eventuelt endeligt erhvervsevnetab i det hele kan henføres til konkurrerende forhold, idet generne efter hændelsen i det væsentligste var aftaget allerede i foråret 2017.

..."

Parterne har under hovedforhandlingen nærmere redegjort for deres opfattelse af sagen.

Rettens begrundelse og resultat

L [REDACTED] havde på tidspunktet for ulykken den 16. november 2016 været ansat hos F [REDACTED] i ca. 32 år, og hans arbejde havde gennem alle årene bestået i fremstilling af trapper og gelændere i jern. L [REDACTED], der efter sin egen forklaring måske havde lavet tusinder af trapper, må derfor anses for meget erfaren indenfor det pågældende arbejdsområde, og opgaven må anses for en sædvanlig opgave, som han har udført utallige gange tidligere.

Under disse omstændigheder, hvor der er tale om en sædvanlig opgave for en meget erfaren medarbejder, kan det ikke anses for uforsvarligt, at der ikke fra arbejdsgiverens side blev givet en særlig instruks eller ført særligt tilsyn med tilrettelæggelsen eller udførelsen af opgaven.

L [REDACTED] har forklaret, at det var en usædvanlig opgave på den måde, at det var en længere trappe end sædvanlig, og at gelænderet var lavet i massivt jern. Han vidste derfor, at det var meget tungt, og han var klar over, at det var for tungt til, at han selv kunne løfte det.

Efter forklaringerne fra A [REDACTED] og B [REDACTED] må det lægges til grund, at de nødvendige hjælpemidler til at udføre opgaven var til rådighed, og at L [REDACTED] ved brug af kranen kunne have løftet gelænderet højere, så det blot skulle skubbes ned på plads, uden at det var nødvendigt at løfte det. L [REDACTED] burde i kraft af sin erfaring og viden om den konkrete opgave have indset, at han ikke burde løfte gelænderet fra gulvet manuelt.

Retten finder herefter ikke grundlag for at henhøre ulykken til arbejdsgiverens forhold, og F [REDACTED] påstand om frifindelse tages derfor til følge.

Sagsomkostningerne er efter sagens værdi, forløb og udfald fastsat til dækning af advokatudgift med 55.000 kr. Det er oplyst, at F [REDACTED] er momsregistreret.

THI KENDES FOR RET:

F [REDACTED] frifindes.

[REDACTED] som mandatar for L [REDACTED] skal til F [REDACTED] med [REDACTED] betale sagsomkostninger på 55.000 kr.

Beløbet skal betales inden 14 dage og forrentes efter rentelovens § 8 a.